

VASÁR NAP

. KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

SZERKESZTŐSÉG

hova
a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők
Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.
Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

SZÁSZ GERŐ.

Született: 1831. aug. 5. Meghalt: 1904. ápr. 29.

Erdélyi evang. reform. egyházkerületünknek nagy halottja van. Meghalt Szász Gerő, kolozsvári első pap. Élete, munkálkodása azonban nemcsak a kolozsvári egyházközséghez volt fűződve, hanem szoros kötelékben állott az erdélyi ev. ref. egyházkerülettel, illetve az egyetemes református egyházzal és a magyar nemzeti költészettel is. Egyháztörténelmünk, nemzeti irodalmunk majd egy-egy fejezetet nyit az ő számára is, éppen úgy, mint a kolozsvári ref. egyházközség. Mert Szász Gerő nem egyszerű kolozsvári pap volt, hanem vezető egyénisége, kimagasló alakja egyházkerületünknek, kinek egy tekintete, egy szava irányt adott, eszméket jelképezett; és hivatott, elismert költője is vala hazánknak, ki gondolatainak, eszméinek magas szárnyalásával, nyelvének szépségével odaférkezett a szívekhez.

Mindkét irányu munkálkodási kör meghozta számára az elismerés babérkoszoruját még életében, habár nem is abban a mértékben, a mint ő méltán várta volna. A kolozsvári egyházmegyében még 1867-ben, tehát papsága nyolczadik évében esperes lett; az egyházkerületben pedig 1885-ben, Szász Domokos püspökké választása után, az ő helyébe egyházkerületi főjegyzőnek választották. Irodalmi munkálkodásának elismeréséül a Petőfi Társaság tagjának, az Erdélyi Irodalmi Társaság pedig alelnökének választotta meg Egyházi téren még egy lépcső lett volna: a püspökség elnyerése; de az Isteni gondviselés jobbnak látta fiata-

labb, munkabiróbb egyént állítani az egyházi élet mezejére.

Szász Gerő azon ritka egyének közé tartozott, kik, mint Saul egy fővel kiemelkednek embertársaik közül. Szász Gerő azonban nemcsak testi alkotása, hanem lelkének tehetségeire nézve is nagyobb volt a többiekénél. Termete magas, tekintélyre hívó, mint a prófétaké; járása: mint a nádszál egyenes; szemei, mint a saskeselyűé: villogó és szuró. Korának ő volt egyik legszebb férfija, de ennek mindig erkölcsi tudatával birt, éppen azért megjelenése tiszteletet, föllépése elismerést parancsolt mindig. Lelkületére nézve pedig egy fenkölt gondolkozásu, költői lélek volt a szó valódi értelmében. Gondolatai magasan jártak, mint a felleget; tiszták voltak, mint a napsugár; szikráztak, mint a villám. Szíve pedig nemes volt: tele szeretettel; tele hittel, tele költészettel. Valódi lelki gyönyörűség volt társaságában lenni és élvezni szellemi tárházának gazdagságát.

Földi pályájának hármasszója volt: Szeretni, dalolni és imádkozni, s egész élete a hármasszóba olvadt bele. Két felesége volt, s mindkettővel a legboldogabb családi életet élte. Szeretetének melegét nemcsak a családjának tagjai élvezték, hanem barátain kívül a szenvedők, a sorsüldözöttek is. Ki majdnem félszázadon át a szeretetről prédikált: az, e földi életben is, igyekezett szóban és tettben megvalósítani az szeretet nagy törvényét: egymásnak terhet hordozzátok, s úgy töltsétek be a Krisztus parancsolatját. Költői lelke sokszor nem is az értelem rideg okoskodásával, hanem szívének szeretetével bírálta el a dolgokat. Mint ő szokta mondani: szívével gondolkozott. Avagy, ha nem szívével gondolkozik: fegyvert fog-e a tizenhét éves ifju és oda áll-e a

szabadságharcz vitéz katonái közé? Bizonyára nem, mert a számító ész félre állani készítette volna; de a szabadságnak és a hazának lángoló szeretete üzte, hajtotta. A szeretet égi szikrája hevítette költészetében is. Szerette a szép, a mosolygó természetet, hol örökélet van. Szerette azt, a mi jó és igaz, a mi nem közönséges. Szerette a bérczes Erdélyt, ebben a szűkebb szülőföldet, hová haló poraiban is visszakivánczolt. Sokat és szépen dalolt ezekről a fönséges tárgyakról. Akkor volt boldog, ha lelkét egy-egy szép költeményben kiönthette.

De, nem. Boldog volt akkor is, ha imádkozott. Az a jó kedvü, derült kedélyü, költői lélek az Istenházában egészen átszellemült. Imádkozott, hittél, Isten akarátán való megnyugvással, mint senki más. Prédikált akkora erővel és méltósággal, mint egy Péter apostól. Nála a vallásosság nem külsőség, nem vásári ruha, nem szemfényvesztés volt: hanem a léleknek egy drága kincse, melyet nem szabad áruba bocsátani, melylyel nem szabad visszaélni. Kik az életben, társaságban látták és halották: azt hitték, hogy Szász Gerő egy vallástalan, sőt Istentagadó ember, pedig nálánál vallásosabb, mélyebben érző embert alig ismertünk. Azt tartotta, mikor imádkozol: imádkozzál igazán; mikor pedig az életben vagy, emberi természetet ne tagadd meg, légy ember. Magasabb theologiai kérdésekkel nem igen foglalkozott, de hogy minden kérdésben otthon volt, mutatják predikációi, melyek gyöngyei lesznek egyházi irodalmunknak.

Szász Gerő meghalt, teste porrá lesz; de a Szász Gerő lelke élni és világítani fog az utókor előtt!

Vajda Ferencz.

A reformáció szelleme.

Irta: *Solyossy Endre.*

2

Kétszáz esztendőnek véres küzdelmei, nem gyöngítették, de erősítették a reformációt. A küzdelem alatt a reformáció *tényekben* mutatta be szellemét. E szellem pedig nem volt más, mint az *egyéni szabadság!* A küzdelem alatt a nem protestáns hívők megértették, hogy a politikai jogok megszerzésére *a protestáns elvek az egyedül célravezetők!* E megértés *türelmet, becsülést*, majd *rokonszenvet* szült. Megmaradva felekezeti voltukban, *átvették, követték* a reformáció szellemét. Kifejtve egyházi téren a reformáció a maga szellemét; folytatta nemes hivatását a politikai téren. Hova tovább mind jobban áthatotta az egyént az a tudat, hogy az emberi szellem nem osztható két részre: ha az egyénnek szabadsága van hinni; akkor szabadsága van *gondolkodni, szólni és cselekedni is.* A *lelki szabadság hatása alatt megértették, hogy a hívő egyén egyszersmind polgár is, kinek nemcsak lelki jogai, de polgári, politikai jogai is vannak*, melyet az uralkodók is kötelesek tiszteletben tartani. — *Buckle*, a kiváló angol bölcsész és történelem író modja: hogy a reformációnak politikai jelentőségű nagy ereje abban áll, hogy polgári jogait épen úgy keresi a politikai szabadságban az egyén, mint a hogy vallási jogait keresi a lelkiismereti szabadságban.

»A reformáció által megteremtett lelkiismereti szabadság volt előkészítője a politikai szabadságnak«, — állítja és bizonyítja a halhatatlan francia akadémikus, Quinet Edgár. — *Ez volt az a hid, melyen a népek rázkodtatás nélkül átmehettek egy jobb korba!* Valahol a reformáció némi gyökeret tudott verni, azon államok könnyebben jutottak át a jobb korba, pl. Anglia, Hollandia, Németország, Svájc. De a hol a refor-

TÁRCZA.

Az asszonyok.

I.

Mint mikor a hajnal eldobja fátyolát,
Gyorsan, büszkén lebben a ködpárakon át,
S igézetes fényben pompázik, ég, lobog:
Ugy álltok előttem, tündérek, asszonyok!

Erdő, halom, bércez, völgy, a megteremtett ég;
Ti bennetek ott van az egész mindenség.
Mélyek, mint a tenger; könnyük, mint az illat:
Ti nektek köszönjük, büszke szárnyainkat.

Hogy az Éden-kertje nem volt pusztá eszme,
Hogy a paradicsom még ma sincs elveszve,
Hogy meghajlunk önként a magasztos előtt,
Titeket dicsér az: anyát, hitvest, a nőt.

Erőtük: gyöngeség. Egy pehely, egy semmi.
Néha egy szellőtől sárba tudtok esni;
Máskor viharokkal büszkén szembe szálltok,
S birodalmatok a végtelen világok.

Előttetek zsarnok hiában hull térdre;
S könnyet tudtok ejtini galamb nyögésére;
És ha párja-vesztett gerle száll az ágra,
Arra gondoltok, hogy: mily árva az árva!

A csillag fényt ad a setét éjszakának;
Harmattól üdülnek a lombok, az ágak;
Hogy az ős-teremtés be legyen tetézve:
Ti lettetek, vagytok; a lét legszebb része!

Bübajos nagy titok; ábránd, édes álom;
Isteni gondolat széles e világon!
Ez voltatok, lesztek. A minden, a semmi.
Örök törvényetök: szeretni, szeretni!

II.

Élve, tán holtan is, minden asszony szeret:
Virágot, madarat, napsugárt, gyermeket;
S lesz egyik Médea, Niobé a másik:
Ki tudja megmérni a szív hullámszát!

Néha könnyü szellő; az illatnak szárnya,
Harmatos mezőknek zöld pázsitját járva;
Máskor vihar, orkán, mely süvölt, zug, rombol,
S koronákat tép le büszke homlokokról.

márczió nem tudott meghonosodni, ott rengeteg vért és megrázkodtatást szült az átalakulás, pl. Franciaországban.

A francia forradalom egyik szerencsétlenségét Quinet abban találja, hogy »a protestánsokat korábban annyira elnyomták a dragonádokkal, hogy azok, nemhogy a politikai szabadságot, de még vallási szabadságukat sem merték kérni. Panaszkodtak, mint egy százados kintadról levett test ronsolt tagjainak kintja, inkább vonaglás, mint kérés volt«.

»Ha a világon létezett elv, melynek a jogok kikiáltásában szerepet kellett játszania, az a vallás szabadság elve volt«, — mondja Quinet.

A latin népek, melyek elmulasztották az alkalmat vallási nézeteik átalakítására, más uton ugyanazon célra vélték elérni: midőn vallási tanakon mitsem változtatva, polgári törvényeiket, alkotmányaikat alakították át. A tapasztalat igazolta — főképp Spanyolországban, — hogy az mily tökéletlen megoldás, mely semmit sem változtat; mert épségben tartja fenn a régi mintát, — a régi egyház szervezetet, — melyben a jövő örökösön a multat állítja ismét elő.

A francia nemzet okulva a multakon, gyógyító bizonyosságot tett arról, hogy a politikai szabadságot csak a régi vallás szellemének eldobása és a reformáció szellemének fölvétele által lehet kivívni.

Semmi sem jellemzi jobban a reformációban rejlő politikai szabadságot, mint a jogezim, mivel az újkor absolutistái üldözik a protestánsokat: eretnekek, rendbontók, államfelforgató forradalmárok! Ugy-e bár, minden egyes jelző egy-egy elismerő, fölmagasztáló nyilatkozat a reformáció szellemének! Igaz! Ugy van! Eretnekek, mert van öntudatuk; rendbontók, mert megbontják a szolgaság rendszerét; forradalmárok, mert követelni merik emberi jogait!

De vád még sem hangzik, ítélet elhallgat . . .

Ki merné vádolni a tündöklő hajnalt,
Hogy a fölkelő nap örök fénye, lángja,
Ujat teremtve, a régít lekaszálja.

Ti vagytok a kapocs a föld és ég között;
A valóság s eszmény belétek költözött;
A menny-ég derüje női mosolyból áll,
S halálotok felett legfájóbb a halál.

Élve itt a földön, vergődve itt alant,
Hányat tesznek nagyja a kard, szó, a toll, a lant;
A ti nagyságotok ezrekre nem szorul.
Pédig csak a szívet nyertétek birtokul

Ezerszer jaj annak, ki szívével játszik:
Útja csak egy lépés az elkárhozásig;
S elhervadt virágot ki vesz fel a porból;
Démon hogy válhatik szárnyas angyalokból!

— Élve, tán holtan is, minden asszony szeret;
Virágot, madarat, napsugárt, gyermeket;
S ha szívet megölik; összehull a porig,
Mint egykor Mária: csak tür s imádkozik!

Szász Gerő.

Ki kételkedik ma már abban, hogy a vallás czége alatt felállított bitófára nem csupán a protestáns papot, de abban a politikai szabadság lelkes apostolát húzatta föl az absolutismus?

A vérkeresztiséget kiállott reformáció szelleme ellenálhatatlanul hatotta át a keresztyén vallás minden felekezését. Kik eddig ellenségei valának, barátai levének. A nemes, a szent gondolat: — »minden embert Isten szabadnak teremtett, mindenkinek elvitázhatatlan joga az élet, s abban boldogságának keresése, mindaddig, mig azáltal másoknak kárt nem tesz; ki ebben a törekvésben az embert akadályozza, jogtalanságot követ el, zsarnok; a zsarnokokat megbüntetni joga van az egyesek összeségének, a nemzetnek«: — reformáció szellemén épült fel; s átfogta a nyugateurópai keresztyénség agyát, szívet, félszázadig tartó véres küzdelmekben, a 40-es években, kivivta emberi jogait!

Ime, igen tisztelt közönség, így munkált, így fejlődött a reformáció szelleme! Üldözve, gunyolva, véresre verve, bitófák közt bolyongva; de soha meg nem térve! Így jutott diadalomra a politikai életben, e hármasszóban: szabadság, — egyenlőség, testvériség!

A reformációban rejlő ily eszméknek létezését és fenséges munkálkodásának eredményét: *a politikai szabadságot*; nemcsak mi protestánsok állítjuk és bizonyítani is tudjuk; de állítják a művelt emberiség legkimagaslóbb katolikus irói: Labouley, Castellár és a halhatatlan Quinet; bizonyítja a nyugateurópai nemzetek mostani politikai élete.

(Folyt. köv.)

Isten ígéje.

Királyi végrendelet.

I. Krón. 28. 2 20.

A harcász Dávid királynak végső akarata olvasható e sorokban. A megpróbált ember lelkének — őszinte vallomása szól mihozzánk — mintha nem is csak az országa előkelőinek — hanem, minden sorban mindenkinek szólna az intés.

Ez végrendelete egy királynak; királyhoz illő. Szól egy királynak — kire reáillik a királyi méltóság. — Ott a nép előkelői előtt szól az intés a zsenge ifjunak, — az élemedett papok, a tisztességes léviták nemes komolysága, mert soha el nem mosuló emléket — úgy vésik be az intést a kis Salamon lelkébe.

Elmondja az öreg király: *intelek az Izraelnek az Ur népének gyülekezete előtt . . . őrizzétek és keressétek a ti Uratoknak Isteneknek minden parancsolatait . . . Édes Fiam! Salamon, esmérj meg a Te atyádnak Istenét, szolgálj neki tökéletes szível és jó kedvvel; mert az Ur minden sziveket átallát és minden emberi gondolatot jól ért. Hogyha őtet keresened megtalálod; de ha viszontag őtet elhagyandod, ő is elhagy téged mindörökké.*

Az Ur választott téged, hogy neki szent házat csinálj: légy erős, készítsd meg azt.

Ha mostan szólana egy király végső óhajként utódjának: elvek lennének benne és politika. Palota lenne benne, de nem az Ur hajléka. Lenne alku, — nagyratörő terv — de nem az Ur utjának keresése. És az nem esetleges, hogy az Izrael népe a választott nép, e végrendelet megtartásával lett nagygyá, mert az Ur házában való lakozás, az Isten parancsolatainak őrzése és keresése az ád kitarást, előlről kezdeni százszor is a harcot, az lelkesít addig keresni az Urat, míg meg találjuk. Az épít templomot — nemcsak a világban, de lelkünkben — hogy az Ur dicsérete teljes legyen. *Ebben van az erő.*

Ha elgondoljuk, hogy — mi keresztyének egyen egyen királyok vagyunk — nem e világ szerint, mert akkor vitézkednénk (Ján. 18. 36.) hanem királyok, hanem amaz örökkévaló dicsőség osztályosai (I. Tim. 1. 17) mint a földi királyok Dávidja és Salamonja: akkor mi is ama lelki királyság intéseként, figyelembe vesszük a végrendeletet, és megtartjuk a benne parancsoltakat.

Dávid azzal végzi intését: légy erős. Jó lenne ha kezdetnek ezt tudnók megjegyezni. Milyen találó volt — emlékszem — hogy egy prédikátor azt írta czimnek predikációi felébe: légy erős. Erőseknek kell lennünk: ha felismertük a mi hitünk igazságait, ha megbizonyosodtunk, hogy Jézus ama Krisztus (Ap. csel. IV. 36.) és ezt, ha egész életünkön keresztül valljuk és e szerint cselekszünk: *erősek vagyunk.*

Távol lesz a hitetlenség tőlünk, mert a mi hitünk a Krisztusban teljes. A bűnöket legyőzzük, hiszen nem veszen diadalmat a test a lelken. Szeretettel éljük le életünk, meg fogadva az intést: Fiaskáim szeressétek egymást. Épülünk lélekben gyarapodunk a hitben, mert templomot építünk, az Ur templomát.

Ezt a templom építést is lelkére kötötte Dávid fiának. A templom építés minket is kötelez, ha megtartjuk a királyi végrendeletet. Salamon aranyból építé templomot, mi ennél drágább kincsből, a lélek kincseiből építünk az Urnak. — Dávid az atya végrendelete szerint épített templomot. Hát mi a nekünk szóló rendelkezés szerint építjük a mi templomainkat? Salamon — Izrael legszebb helyén emelt hajlékot az Urnak, — nekünk legszebb helyünkön — még a lelkünkben is templomnak kell lenni, mert immár közel vagyunk az idő, hogy sem Jeruzsálemben, sem a Garizim hegyén, nem imádják az Atyát, mert az igaz imádók lélekben és igazságban imádják — és az Atya ilyeneket keres. (Ján. IV. 21—23.)

Az Ur keresi az embert, az embernek is igaz imádással kell keresnie az Atyát, — ez is benne foglaltatik a végrendeletben. Az Ur szüntelen keresi az embert; beszél nekünk folyton, titkokat tár fel előttünk — és e beszédek, titkokat megismerjük — ha mi is keressük őt. Ez magában titok, de épen a keresés által lesz világossá. Az Ur megtalál lépten-nyomon, csak mi ismerünk rendesen későn az Urra. Halogatjuk egy naptól

a másig a rátalálást, — míg egyszer a tizenkettedik órában aztán észrevesszük, hogy a kit a távol messzeség határain kerestünk — itt van közelünkben . . . csak vegyük magunkhoz, szegődjünk polgárivá. A míg távolt voltunk tőle — ő is messze állott tőlünk, amint közeledünk hozzá: egyszeriben lelkünkben van, — új életet teremt, elvezet az ígért földjére. — A zsidók negyven évi vándorlás után találtak az ígért földjére; kérdés: a mai ember egy hasztalan töltött élet után, az utolsó perczen megtalálja-e? Reáakad az Atyára kihez senki sem mehet, hacsak a Krisztus által nem. (Ján. XIV. 6)

Ezt kell megismernünk, mert így tisztelték a mi atyáink is Istent. Ez újra lelkünkre köttetik a végrendeletben. A mi hitünkhöz való erős ragaszkodásról tanít Dávid, a harcedzett utolsó tanácsában.

Erre lenne a legnagyobb szükségünk. Ha akkora a hitünk, mint ama mustármag, hegyeket mozgathatnánk általa; de bizony, sokszor akad még ma is társa annak a kapernaumi századosnak, kinek hite megszegyenítette az egész Izraelt. Dávid legelső uralkodói erénynek teszi végrendeletében »esmérd meg az Istent,« — a hithez való erős ragaszkodást — és itt szándékosan utoljára hagytuk, hogy mint legutoljára olvasott, legtovább maradjon meg az emlékezetben.

A hatalmas és erős Napoleon császár, midőn elvesztette trónjait — mikor nyomoruságosabb volt szabadon járó koldusnál, fogságában: beszélgett egyik volt tábornokával, kit nagyon szeretett, és ki hűségesen elkísérte a fogság nyomoruságába is, — úgy nyilatkozott: »Sándor, Caesar és magam, birodalmat alapítottunk. De mire alapítottuk alkotásainkat? Erőszakra. Jézus Krisztus egyedül a szereteten építette fel országát és ez órában milliók halnának meg érte.

Lám, az igazi királyi végrendelet igazsága a legnagyobb hódító szavai által is igazoltatik.

Szóljon nekünk — királyoknak a királyi végrendelet, hogy uralkodva a lélek birodalmán — legyen bőséges a jutalmunk.

(Feketelak)

Osváth Lajos.

Nem az a nap.

Nem az a nap ragyog már az égen
Mely hevitett engem ifjan, régen;
Ez a mai bádjad és erőtlen,
Nem hevit lelkesít egy cseppet sem

Vagy tán a nap most is változatlan
De a lejtőn nagyot én szaladtam,
Le, messze le . . . úgy hogy nemsokára
Oda sem hatól a napsugára

Oh ha egyszer még felragyoghatna
Az a szép nap — ifjuságunk napja . . .
Pedig oly szomorú volt az a kor,
Mégis legboldogabb voltam akkor.

Mert reményim bokra szépen virult,
S bár a vihar nála közel is dult:

Egy-egy szegény madár csak akadott —
Ágai közt a mi dalolgatott

Most már nicsen egynél több reményem,
De vigasznak elegendő épen:
Ha pályámat bevégezem a földön,
Szebbet kezdek és az tart örökkön . . . !

Addig sem csak veletek maradok
Szinvesztett perczek, elárvult napok:
Szép emlékim sirból fel-fel szállnak,
Mint illatja a hervadt virágnak . . . !

Dénes József.

Világkrónika.

Japán-orosz háboru. Az elmúlt héten döntő szárazföldi ütközet volt a japánok és oroszok között. Döntőnek annyiban lehet nevezni, hogy a japánok átkeltek a Jalu folyón és kezükbe kerítették Autung-ot, amely erőd azon nevezetes pont a szárazföldön, mint Port-Arthur a tengeren. Ez képezte Mandzsu ország kulcsát. A küzdelemről a következő tudósítás érkezett: Öt napig tartó küzdelem után, melyben a főszerep a tüzérségnek jutott, a Kuroki tábornok vezénylete alatt álló hadseregnek sikerült a Jalu folyón átkelnie. A gyalogság, mely négy mérföldnyi harc vonalba volt állítva, hamarosan nyomult előre, s elűzte az oroszokat Kiulincsöngből és az Iho jobb partján levő magaslatokról. A japánok megkerülték az orosz hadállás jobb szárnyát, s kényszerítették az oroszokat pozíciójuk elhagyására, melyet a japánok azonnal elfoglaltak. A japánok mai hadállása igen erős és arra kényszeríti az oroszokat, hogy az Autungban s a folyó alsó részén lévő védelmi pontokat elhagyják.

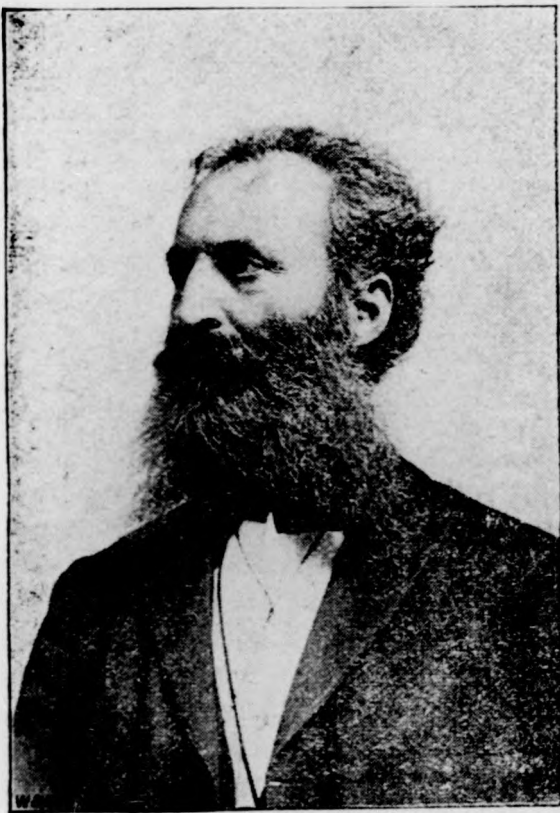
Kuroki tábornok kedden kezdte hadműveleteit azzal, hogy elfoglalta a Kioto és Vicsu közt levő Kurik szigeteket. Az oroszok kedden, szerdán és csütörtökön lövöldöztek a folyón átkelő japán csapatokra, de ennek dacára a japánok azonnal hidat vertek a Jalu folyón és szombaton reggel megkezdték az átvonulást s este hat órára már elfoglalták az oroszok hadállását a folyó jobb partján. A japánok ez alkalommal 28 ágyut lovakkal, kocsikkal ejtettek zsákmányul, továbbá elfogtak 20 tisztet és több altisztet.

Ezen újabb japán győzelem nagy lehangoltságot okozott Oroszországban. A tengeren is volt egy kis csetepaté, melyben már az oroszoknak kedvezett a szerencse. Ugyanis egy orosz czirkáló hajó felrobbantott négy csapatszallító japán hajót. A katonaságot azonban sikerült megmenteni.

Szász Gerő életének rövid története.

Szász Gerő ev. ref. pap és költő 1831. augusztus 5-én született Ördögkeresztúron, a hol atyja, Szász Gergely evang. ref. pap volt. Tanulmányait is ott kezdte meg, míg aztán 1840-ben a kolozsvári ref. kollegiumba adta be atyja. De, iskoláit akkoriban nem fejezhette be, mert a szabadságharcz kitörésekor ő is azok közé állott, a kik a hazáért harcoltak. Mint gyerek ifju részt vett a dési, dévai és vizaknai csatában. A világosi fegyver letétel után az osztrák hadseregbe sorozták és onnan csak 1851-ben bocsátották haza.

A félbenmaradt theológiai tanulmányait 1852-ben folytatta Kolozsvárott, hol 1856-ban segéd-

SZÁSZ GERŐ.

lelkész lett. Két év mulva külföldi utat tett, az 1858—59-iki tanévet a berlini egyetemen hallgatta, s szülőföldre visszatérvén, 1859-ben a kolozsvári ev. ref. egyház első lelkészéül választotta meg.

Egyházi pályáján 1867-ben az esperességhez ért el, majd később igazgató-tanácsossággal s konventi tagsággal bízták meg, 1885. szeptemberében generális nótáriussá választván, ettől fogva állandóan tagja volt mindkét testületnek, valamint azelőtt tagja volt a debreczeni s ujabban a budapesti zsinatnak. Nem volt egyházkerületünknek olyan fontos kérdése, melyben részt ne vett volna, hol szóval, hol tettel. Különösen erősen küzdött azért, hogy a theologia Enyedről Kolozsvárra helyeztessék, s lapjában

az Erdélyi Protestáns Közlönyben, még Szász Domokos szélesebb körű munkássága előtt, napi rendre hozta ezt a kérdést. S mikor az intézet munkálkodását megkezdette, mindjárt az első években, nézeteltérés merült fel közte és Szász Domokos püspök között, a miért Szász Gerő lemondott az egyházkerületi főjegyzőségről, s a kerület ügyeinek vezetésétől is egészen vissza vonult.

Ebben leli részben magyarázatát az is, hogy a különben még életerős férfi Szász Domokos erdélyi ev. ref. püspök halála után nem választott meg püspöknek, a mire pedig biztosan számított annyival inkább, mert régi szokás szerint a főjegyzőt léptetik a püspöki székbe. Mellőztetése annyira fájt neki, hogy nyugdíjaztatta magát s minden egyházi működéstől visszavonult.

Szász Gerő az egyházi irodalom terén is sok érdemeket szerzett. U indította meg 1871-ben az Erdélyi Protestáns Közlönyt, melynek hasábjain nemcsak mint szerkesztő, hanem mint szorgalmas cikkiró is, majdnem haláláig szakadatla-

nul dolgozott. Szerkesztette még a mellett a Prédikatori Tárnak Szász Domokossal a régibb (1871—73) és újabb (1887—91) folyamát. Lapjában, valamint a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapban, szintugy az Ellenzékben közölt egyházi érdekű számos cikkén s prédikációin és imáin, nemkülönben a Nagy- és Vadas-féle Agendában kiadott szertartási beszédein kívül »A kolozsvári ev. ref. egyház történeti fejlődése« című tanulmánya tarhat számot maradandó megbecsülésre.

Írói munkássága máskülönben főleg a költészetre irányul. Lírai költeményei, melyeket több kötetben adott ki, mély kedélyről, tisztult izlésről tanuskodnak. *Corday Charlotte* című nagyobb beszélye s *Rolandné* című tragédiája sok tekintetben érdekelték az írói köröket, ugy is, mint az olvasó közönséget.

Azonban a költőt és írójt jóval felülmultha az egyházi szónak. Erdélyi ref. egyházkerületünkben alig akadt párja a Szász Gerő ékes szólásának. Hivei valósággal rajongtak érte. Mikor templom — vagy iskola fölavatáson megjelent és beszélt, magával ragadta az egész közönséget. Csikszere-dában pl. midőn a templomfelavatáskor beszédét elmondotta, a kath. atyafiak, a kik addig jó részt nem is hallottak volt ref. papot beszélni: sirtak és a palástját csókolták. Szépen irt, de még szében beszélt.

Szász Gerő önzetlen jó barát, lelkes hazafi, példás családapa volt s mindazok, a kik ismerték szerették és becsülték. Szellemi világa az utóbbi években lassanként majdnem észrevétlenül, de menthetetlenül elborult, a régebben annyira tevékeny elme megtagadta a szolgálatot s az agg író második gyermekségbe esve, teljesen elzárkozott a külső világtól.

Családja odaadással, szeretettel gondozta a beteg költőt, a kinek legkedvesebb szórakozása volt, ujságpapírost ollóval apró szeletekre szabdalni. Reggeltől estig elüldögélt és szótlánul nyirbált. Ritka világos pillanataiban még gyönyörködött az újabb írók verseiben és egy-egy neki különösen tetsző költeményt ki is vágott s ereklyeként eltett.

Halála ápril. hó 29-én este következett be. Ravatalát dolgozó szobájában állították fel, a hol munkás életének java részét eltöltötte. Ama számtalan koszoru közül, melyet ravatalára tettek: kiemelkedik hiveinek a koszoruja ezen felirattal: »A kolozsvári ev. ref. egyház — hü szolgájának«. Temetése május 1-én történt meg. Jelen volt Kolozsvár város apraja nagyja, a kolozsvári ev. ref. egyház presbiteriuma a főgondnok vezetése alatt, az erd. ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsa, élén dr. Bartók György püspökkel, az ev. ref. theologia tanárikara, az Erdélyi Irodalmi Társaság, a kolozsvári 48-as honvédegylet testülete 32 honvéddel, a különböző hatóságok, hivatalok stb. A ravatal előtt Herepey Gergely esperes mondott gyönyörű beszédet és szép imát. Azután megindult a menet, mely az egész Kossuth-utcát betöltötte.

Hat fekete ló vont a koszorúkkal teleagga-

tott gyászkoocsit, amelyet hosszú kocsisor kísért. A gyászoló család férfi tagjai gyalog kísérték ki feledhetetlen halottukat a határig, ahol aztán kocsira ültek. Amíg a menet a városban végig haladt, az összes harangok zugtak. Siratták az Isten fölönt szolgájának távozását.

Igy tette meg Szász Gerő az utolsó utat Ördögkereszturra, abba a kis községbe, ahol született, ahol atyja már az ur szőlőjében munkált, ahol ő is az isten igéjét hirdetni kezdte s ahol övéi mellett várja a feltámadást. Sirjánál még Biró Sándor ref. lelkész mondott megható bucsu beszédet, mire leeresztették pihenni örök álmát. Nyugodjék békével!

Egyházi élet

Megjött a királyi engedély a zsinat megtarthatására! Az egyetemes konvent 1903. decz. 8—11, napjain tartott ülésében mondta ki, hogy egyházunk országos zsinatát 1904. nov. 10-ik napjára Budapestre összehívni kívánja. Ugyanakkor felkérte az elnökséget az engedély kieszközlésére. Az elnökség e megbízatásának eleget tett s f. évi febr. hó 9-én kelt legalázatosabb felségfolyamodványára a legkegyelmesebb engedély megjött. Hangzik eképpen: A magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi ápr. hó 13. kelettel 33456. sz. a. közetkező leiratát intézte Kun Bertalan tiszáninneri ev. ref. püspök urhoz, mint a magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventje elnökéhez: »Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Ur! Ó császári és apostoli királyi Felsége f. évi ápr. hó 8-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával, legmagasabb engedélyével, legkegyelmesebben hozzájárulni méltóztatott ahhoz, hogy az evangélium szerint reformált magyarországi keresztyén egyház zsinatja, az egyetemes konventnek f. évi február hó 9. kelt legalázatosabb felségfolyamodványában elősorolt tárgyak feletti tanácskozás és határozás céljából, f. évi november hó 10-re Budapestre egybehivassék; ott megnyittassék és megtartattassék anélkül, hogy az 1790—91. évi XXVI. t.-cz. 4. szakasza értelmében fenntartott, a királyi biztos kirendelésére vonatkozó jogát Ó Felsége jelenleg érvényesíteni szükségesnek látta volna; egyebekben az idézett törvénycikk idevonatkozó rendelkezései szorosán megtartandók lévén. Miről van szerencsém méltóságodat hivatkozással a folyó évi február hó 9-én 58. sz. alatt kelt nagybecsű felterjesztésére, szíves tudomás, mihez tartás és a további intézkedéseknek saját autonom hatáskörében lenndő megtehetése végett ezennel értesíteni. Budapest, 1904. ápr. hó 13. *Berzeviczy.*«

Gyűlések. Az egyetemes konvent ülése június hó 6-án Budapesten kezdődik meg. Erdélyi ref. egyházkerületünk ez évi közgyűlését május 27-én kezdődőleg tartja meg Kolozsváron.

Emlék ünnep. Tizenöt esztendeje mult máj. 1-én, hogy Magyar-Nagy-Somboron, Sombory Lajos és neje Margit nevű kedves leánya meg-

halt. A bánatos szülők szeretett gyermekük emlékére a községben egy óvodát állítottak. Az óvodanővendékei, tanítójuk vezetése mellett május 1-én, kegyeletes, szép emlék ünnepélyt rendeztek, melynek műsora a következő volt: 1. Himnusz. Énekelte a Dalárda. 2. Párbeszéd. Előadta hat óvodás gyerek. 3. Tizenötavas virága. Irta: H. Szánthó István. Szavalta: Érsék Á. II. o. t. 4. Az óvodások éneke. 5. Emlékbeszéd. Tartotta: H. Szánthó István. 6. Az óvodások éneke. 7. Válás Tót E.-től. Szavalta: Lusztig Róza V. o. t. 8. A válás fájdalma. Énekelte: a Dalárda. 9. Párbeszéd. Előadták: Buchvald Mór és Szép K. 10. Induló. Énekelte a Dalárda.

Apróságok az életből.

A segélyosztás.

Husvét előtti vasárnap kihirdettem, hogy nagyszombaton a csekély segélyt, mit egyházunk nyújthat, kiosztjuk a templomban, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus feltámadásának nagy emlékünnepevényén érezzék mi szegényeink is, hogy a szeretet nem hal meg, hanem »a sírból is kitör és eget kér,« hogy feltámadott az Ur, bizonytalansággal feltámadott.

Az egyházfiakkal összeirattam jó előre negyedenként szegényeinket; a presbiterium helyben hagyta a névsort; nyugodt voltam, hogy hiba nem esett, neki sem maradt ki. 21-én gyűltek össze délutáni Istentiszteletre s annak végével megtörtént a legszebb osztozkodás: *a hivek által az előző évben fillérenként összerakosgatott perselypénzből éppen akkora összeg, a mennyit tett egy kegyes nő 1831-ben tett alapítványának fele kamatja: 24 korona. 48 korona* bizony nem sok nyomort enyhíteni, de elég örömet szerezni a szűkölködőnek egy nagy ünnepen, hogy a mikor mások duskálnak a sokban a szűkölködők megleghessenek a kevésből.

Hálásan vették a szeretet adományát. Ugyanakkor felvilágosítottam, hogy egy kegyes református asszony 1831-ben 400 frtot tett alapítványképpen, melynek 6% kamatjából $\frac{1}{4}$ rész a róm. kath., $\frac{1}{4}$ rész a gör. kath. és $\frac{2}{4}$ rész az ev. ref. egyház szegényeinek osztandó ki. Ez összeghez az összes hivek perselypénz filléreiből még annyit téve, ennyi amit adhat egyházunk szűkös viszonyai mellett a református szegényeknek. Hálát adtunk a jó Istennek a kevésért is, aztán boldog husvétot kívánva, eltávoztunk Istennek házából.

Husvét első napján két öreg asszony tipegett be hozzám, s a segélyből részüket kérték, mentvén magukat, hogy őket senki sem figyelmeztette, hogy ünnep szombatján lesz a segélyosztás. Azonnal irtam a gondnoknak, hogy adja ki nekik is, ami őket megilleti.

De a válasz az volt, hogy V.-né és L.-né nem reformátusok. Jó asszonyok — mondám — dem adhatunk segélyt, mert csak a mi szegényeinknek tudunk még most valamicskét nyújtani.

»De kiált fel V.-né, — miközben görnyedt alakja magasra kiegyenesedett — a Szent Antal filléreiből részesülnek reformátusok is; a plébániáról nem küldik el azzal, hogy nem kaphatnak, mert nem katolikusok.« Hála Istennek, hogy ott van miből, felelém. A mi egyházunk is arra fog törekedni, hogy a jó szívek kegyes adományából több alapot szerezzen s akkor mi is adni fogunk, — addig is a magaméból e keveset szívesen nyújtom. »Abból, amiből a többiek kaptak, nekünk is — folytatá az asszony — kapjanak mások kevesebbet, hogy részesüljünk mi is. Ez az igazság! Fenn az Isten mindnyájunknak egy formán Atyánk s meg van írva: *mindenekkel jót cselekedjétek*. Igaza van. Ezt mondja az apostol, — de ugyanott így folytatja: *»kiváltképpen a ti hiteteknek cselédeivel.«* Mi most ekképpen cselekedtünk. Nem is lehet másképpen; mert ugyanezen alapítványból, melyből osztottunk és pedig egy református asszony adományából a plébánián maguk is kaptak; a perselypénzből nem juttathatunk azért, mert azt arra a felhívásra adják hiveink, »a mi egyházi szegényeink és egyházunk közszükségeire való adakozást ajánljuk a hivek segedelmező indulatá'ra.« Ezt a felhívást pedig nem igen hallják a római kath. testvérek, mint a tisztelendő ur eltiltotta a mi templomunktól. Még feddőzött, sőt fenyegetőzött V.-né, míg lassacskán eltipeggett társnőjével, csekély adományomat vevén.

Nyugodt voltam, hogy Istenünk helybenhagyását megnyerem eljárásomra. De megnyerik-e a Szent Antallal újabb időben halászók, üzérkedők, kik az ember legdrágább kincsét: a hitet kívánják a nyújtott fillérékért? . . . S ez által megingatják a legerősebb alapot, mely *»tűrni és remélni megtanít.«* A tértitgetett [meggyőződés ellenére adományokkal megnyert, hitében rendül meg. Ez nem Isten dicsőségére történik, hanem mindenik egyház kárára.

Evangelista

Vegyes hírek.

A király Budapesten. Tíz hónapi távol lét után máj. 2-án délután Ő Felsége, a király Budapestre érkezett. Annak a hírek a lelkesítő hatása alatt, hogy a király megengedte Rákóczi hamvainak a hazaszállítását, a főváros polgársága elhatározta, hogy az uralkodót a szokottnál nagyobb ünnepélyességgel fogadja. A nyugati pályaudvartól a királyi várpalotáig vezető utvonalon, ahol a király és kísérete a várba hajtatott, a palotasorok ünnepi díszet öltöttek. A házak ormáról nemzetiszínü lobogók lengtek. Az erkélyek és az utcára néző ablakok nagy része pedig virággal és szönyegekkel voltak izlésesen díszítve. Fogadására megjelentek: a kormány tagjai teljes számban, Tisza miniszterelnökkel, a főváros polgármestere, az udvari méltóságok és nagyszámú közönség. A király ez alkalommal hosszabb ideig marad a fővárosban.

A király kísérete. A király útjában a következő udvari emberek kísérték Budapestre: herceg *Lichtenstein* Rudolf altábornagy főudvarmes-

ter, gróf *Paar* és *Bolfras* főhadsegédek, *König* osztályfőnök, báró *Apor* őrnagy, *Gozani* márki őrnagy és *Driancourt* őrnagy szárnysegédek. A katonai kabinetirodából: *Pothoranszky* őrnagy, *Margutti* százados, *Smirzitz* titkár, továbbá dr. *Kerzl* udvari orvos, báró *Nagy* kabinetirodai udv. titkár, *Gebhard* udvari pénztáros és a kamarai személyzet.

A képviselőház összehívása. Hir szerint a képviselőház új ülés szakát május 7-én fogják megnyitani királyi kéziratral. Megnyitás után mindjárt megválasztják az elnököket, jegyzőket, tisztikart, bizottsági tagokat és az előadókat. Szóval a Ház egészen újból alakul.

Jókai Mór, a nagy költő, mint mondják, súlyos beteg. Csak a napokban érkezett haza a déli, melegebb vidékről, s már is ágyba került. Betegsége azonban aggodalomra nem ad okot.

Magyar katonaszökevények Japánban. Eperjesről, a 17-ik tüzérezredtől megszökött egy tüzérkáplár és két közvitéz. A szökevények, mint kapitányukhoz intézett levelükben tudatják — Japánba mentek, hogy a »muszka« ellen harcoljanak.

A magyar állam-vasutak vonalain a rend már teljesen helyre állott. A személyzet minden ponton elfoglalta helyét és szokott hűséggel teljesíti feladatát. Mindannak dacára, a katonaságot még — e sorok írásakor — nem vezényelték vissza az állomásoktól. Hogy miért nem? azt Hieronymi ur tudná megmondani.

Egy rablóbanda garázdálkodása. Gróf *Károlyi* Istvánnak a margitfalvi határban fekvő Gávas tanyáján néhány nap előtt vakmerő rablóbanda garázdálkodott. Éjfél tájban hat fegyveres rabló jelent meg a gazdasági udvarban s ott a juhakol és a magtár kifosztásához láttak. A zajra felébredt a juhász, *Benke* Péter s nagy lármát csapott. Erre az egyik rabló odaugrott Benkéhez s rálőtt. A juhász azonnal holtan terült el. A lövés zajra felébredt *Main* Vlád urasági kanász is, kit a rablók megkötözve úgy kutba dobták. A cselédség látva a veszedelmet nem mert kimenni s így a rablók ellenállásra nem találván, szabadon fosztogathattak. A magukkal hozott szekereket meg rakták gabonával, ezenkívül még elvittek nyolcz darab sertést és husz darab birkát. Hanem megsejtették, hogy rövid időn belül üldözni fogják őket, azért zsákmányuk egy részét a közeli erdőszélen hagyták s a többivel elmenekültek. A csendőrség széles körben nyomozza a rablógyilkosokat, de mindeddig sikertelenül.

Kedvezmény a vasutasoknak. A vasuti sztráknak mégis csak lesz valamelyes eredménye. Tudvalevően a vasutasok egyik jogosult panasza az, hogy a vasuti munkások nyugdíjügyét a kormány nem rendezte. Hiába panaszkodtak, hiába kérelmeztek: a kormány esztendő hosszu során át ügyet sem vetett beadványaikra, melyek ott fe-

küdtek a kereskedelmi miniszterium poros aktái között. Most azután megemberelte magát a kereskedelmi miniszter. Mint a kormány félhivatalos lapja írja: *Hieronymi* Károly kereskedelmi miniszter legközelebb kiadja a vasuti munkások nyugdíjszabályzatát.

Kedveskedés a magyaroknak. A Bach-korszak alatt valami alkalommal azt mondá báró Hauer, a helytartóság egyik főembere: »man möchte auch den Ungaren gern eine Freud' machen« (kedveskedni kellene valamivel a magyaroknak.) Midőn ezt hallotta, azt mondá rá a szelid báró Eötvös József: »akassza fel magát báró Hauer, s nagyon fog neki örülni minden magyar ember.«

Helyre igazítás. A »Vasárnap« 17. számában, nyomdai tévedésből nemcsak a kép került rossz helyre, hanem még egy pár hiba is csuszott be. A Sepsi-szentgyörgyi papválasztásról szóló hírünkben ez áll: »Szécsi Ákos, ügyes és tapasztalt ember.« Ezt így javítjuk ki: Szécsi *okos*, ügyes és tapasztalt ember.

Felszólítás. A »Keresztyén Népbarát« kiadóhivatala, — a Magyar Biblia és Evangyéliomi Irat Terjesztő Társaság-Alap Kezelősége — felszólítja mindazon egyéneket, a kik a nevezett naptárból annak idején terjesztés végett bizományi példányokat kértek, hogy az elkelt naptárak árával s a megmaradt naptárakkal minél előbb számoljanak el. Ugy a pénzt, mint a naptárakat a fentemlített Alap Kezelőséghez kell küldeni, — Karczag, IX., 2227.

Uj falu. Gróf Hadik-Barkóczy Endréné eladta Fáj és Litka határában fekvő és 5000 kataszt. hold kiterjedésű birtokát Perls és társai budapesti lakosoknak, kik abból a célból vették meg ezen óriási birtokot, hogy azt parcellázva értékesíthessék. Számításuk meglehetősen sikerült már idáig is, mert az Alsó-Papi pusztá körül elterülő 1200 holdat már el is adták 60 bácskai földműves családnak, mely családok most egy új falut fognak építeni az alsó-papi pusztá helyén. Ugyancsak meglehetősen birtokrészt vettek a fájiak és litkaiak is. Ez a birtokparcellázás egész új életre fogja kelteni a Cserhátnak nagy részét, mert kiterjedése oly kedvező, hogy abból egy egész csomó falu kiveheti részét és amellet még új falvak is keletkezhetnek.

Rablótámadás az országuton. *Barabás* Mátyás marosvásárhelyi kocsist, ki Dicsőszentmártonból volt hazatérőben egy csapat oláh megtámadta az országuton és pénzt követelte tőle. A kocsis nem volt hajlandó átadni a pénzt, mire a rablók fejszével több helyen megsebesítették őt. A kocsis segítségért kiabált, de mire segítség érkezett, a rablók eltűntek az éjszakában.